

**Posudok na doktorandskú dizertačnú prácu Mgr. Ing. Renaty Bednářovej
na tému: „Dotační podpora trvale udržitelného odpadového hospodářství“**

Aktuálnosť a náročnosť zadanej témy práce

Odpad vzniknutý v dôsledku ľudskej činnosti presiahol hranice asimilačnej kapacity prírody. Stal sa teda globálnym problémom, ktorý má negatívny dopad na ekosystémy, životné prostredie a následne na ekonomické aktivity a kvalitu ľudského života. Odpad zo stavebníctva tvorí cca 27% z celkového objemu vyprodukovaného odpadu v Európe. Vzhľadom k týmto faktom považujem výber témy dizertačnej práce za aktuálny a jeho špecifikáciu na odpady vzniknuté v stavebníctve na opodstatnené. Náročnosť zvolenej témy spočíva v tom, že zhodnotenie ekonomickej a ekologickej efektívnosti projektov s verejnoprospešným dosahom je dosiaľ problematické a v metodologickej časti nedoriešené.

Zorientovanie sa v danej problematike

Teoretický základ pre riešenie zvolenej problematiky tvoria kapitoly 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10 ktoré vymedzujú pojmy, popisujú inštitucionálne rámce ochrany životného prostredia vo svetovom a európskom meradle, ako aj v rámci Českej republiky. Je to nezvykle rozsiahle spracovaný teoretický základ riešenej problematiky, ktorý tvorí viac ako 50 % textu predkladanej práce. V týchto kapitolách sa autorka zaoberá predovšetkým inštitucionálnymi, legislatívnymi a politickými aspektmi nakladania s odpadmi. Kapitoly sú podrobne a prehľadne spracované, svedčia o dobrej orientácii autorky v skúmanej oblasti. Dizertačná práca je predovšetkým prácou vedeckou, až potom faktografickou. Preto si myslím, že v tejto časti práce chýbajú niektoré základné teoretické práce, ktoré poskytujú teoretické východiská pre zmenu ekonomického modelu od lineárneho k tzv. cirkulárnemu (kruhovému) modelu, ktorý rešpektuje pravidlá udržateľného ekonomického rozvoja. Zapracovanie problematiky cirkulárnej resp. zelenej ekonomiky do teoretickej časti dizertačnej práce by poskytlo autorke širší pohľad na danú problematiku a poskytlo východiská pre formulovanie výskumných otázok, resp. hypotéz pre vlastný výskum.

Formulácia cieľov práce a miera ich splnenia

Cieľ dizertačnej práce je formulovaný jednoznačne a pomerne úzko a to: „...u vybraného dotačného programu vyhodnotiť nastavenie systému dotačnej podpory v ČR z hľadiska ekonomickej a ekologickej efektívnosti s akcentom na posúdenie dopadu na príjemcu. Predmetom skúmania sú projekty zamerané na recykláciu stavebných a demolačných odpadov a nakladanie s nimi, ktoré spadajú do prioritnej osi 4 „Skvalitnenie nakladania s odpadmi a odstraňovanie starých ekologických záťaží“ v rámci operačného programu Životné prostredie“.

Podstata práce je v tom, zistiť, či dotácie poskytnuté vybraným firmám na základe grantových výziev prispejú k zvýšeniu ekonomickej a ekologickej efektívnosti týchto firiem v porovnaní s firmami pôsobiacimi v danom odvetví, ktoré túto finančnú injekciu nedostali.

Pre dosiahnutie deklarovaného cieľa dizertačnej práce boli formulované štyri hypotézy:

1. Dotácia prispela k zvýšeniu ekonomickej efektívnosti podnikov, ktoré boli príjemcami dotácií v oblasti recyklácie stavebných a demolačných odpadov a nakladaniu s nimi.
2. Čím vyššia bola obdržaná dotácia vzhľadom k veľkosti podniku, tým došlo k väčšiemu zvýšeniu tempa rastu ekonomickej efektívnosti.
3. Čím vyššiu dotáciu podniky obdržali, tým vyššie bolo množstvo materiálového využitia odpadu.
4. Ekologická efektívnosť projektov zameraných na stavebné a demolačné odpady a nakladanie s nimi je v rámci operačného programu Životné prostredie nadpriemerná.

Aj keď sú stanovené hypotézy logicky správne mám otázku na voľbu hypotézy 1 a 2. V podporných programoch financovaných z verejných zdrojov, akými sú aj operačné programy zamerané na životné prostredie nie je primárnym cieľom zvýšiť ekonomickú efektívnosť vybraných firiem a pomôcť im upevniť si pozíciu na trhu, ale ich cieľom je lepšie napĺňanie verejnoprospešných úžitkov. V OP Životné prostredie 2007 - 2013 je to deklarované nasledovne: „...ochrana a zlepšovanie kvality životného prostredia ako jedného zo základných princípov udržateľného rozvoja“. V práci konštatujete, že cieľom projektov zameraných na recykláciu stavebných a demolačných odpadov a nakladanie s nimi bolo: „...zníženie množstva stavebného a demolačného odpadu a výrazné zvýšenie podielu recyklovaného odpadu pre jeho ďalšie využitie v stavebníctve...“. Aký zmysel má v tomto kontexte sledovať, či sa zvýšila a ako rýchlo rastie ekonomická efektívnosť niekoľko málo firiem?

Väčší zmysel by malo hodnotenie, či došlo v dôsledku poskytnutých dotácií k zvýšeniu spoločenskej efektívnosti projektov napr. prostredníctvom zvýšeného množstva recyklovaných stavebných a demolačných odpadov, ich lepším materiálovým využitím, znížením potreby skládkovania, vytvorením ďalších pracovných miest a pod.

Konštatujem však že takto formulovaný cieľ práce bol naplnený.

Vhodnosť zvolených metód spracovania riešenej problematiky

Metodika práce vychádza z cieľa práce a zo stanovených hypotéz.

Vybrané metódy sú vzhľadom k formulácii hypotéz správne a korektné.

Pri dokazovaní hypotézy 4 názov indikátora – ekologická efektívnosť – je nekorektný. V tomto prípade ide o technickú efektívnosť. Ekologická efektívnosť je pojem spájajúci sa so znižovaním materiálovej a energetickej spotreby a so znižovaním záťaže pracovníkov.

Rozsah a úroveň dosiahnutých výsledkov

Výsledky práce obsiahnuté v cca 50 stranách textu, kde v podkapitolách 12.1 a 12.2 sú uvedené informácie o operačných programoch Životné prostredie a Infraštruktúra. Kapitoly 12.3 a 12.4 poskytujú charakteristiku projektov zameraných na recykláciu stavebných a demolačných odpadov.

V kapitole 13 sú overované hypotézy formulované v metodickej časti práce. Tu je navrhnutých a testovaných 5 indikátorov, ktoré autorka v závere odporúča využiť ako kritériálne indikátory pre výber projektov pre podporu v rámci vybraných operačných programov.

Ide o indikátory:

Efektívnosť podniku = prevádzkové tržby/prevádzkové náklady

Tempo rastu efektívnosti = efektívnosť_{t+1}/efektívnosť_t

Významnosť dotácie = prijatá dotácia/aktíva

Ekologická efektívnosť = ekologický prínos projektu/poskytnutá dotácia

Autorka konštatuje, že v prípade indikátora Efektívnosť podniku a tempo rastu efektívnosti, že dotácie prispeli k rastu efektívnosti dotovaných firiem a tempo rastu efektívnosti si tieto dotácie dokázali udržať po dobu 3 roky po obdržaní dotácie. Hypotéza je síce potvrdená, ale z makroekonomického hľadiska ide o neefektívne prerozdelenie zdrojov, nakoľko sa dotáciou nedosiahlo trvalé zlepšenie ekonomiky firiem.

Potvrdenie hypotézy č.3 dokazuje, že aj keď ekonomické kritériá pre výber firiem neboli správne zvolené, technické a technologické kritériá boli zvolené rámcovo správne. Tieto kritériá podporili napĺňanie všeobecného cieľa OP ŽP „...zníženie množstva stavebného a demolačného odpadu a výrazné zvýšenie podielu recyklovaného odpadu pre jeho ďalšie využitie v stavebníctve...“.

V tejto časti práce by bolo užitočné sledovať závislosť materiálového využitia a prijatej dotácie v rôznych firmách s rovnakou technológiou.

Aj hypotéza č.4 bola potvrdená, hoci ako som spomenula vyššie názov indikátora nie je korektný. Ide o ukazovateľ technickej a nie ekologickej efektívnosti. Pri hodnotení ekologickej efektívnosti by bolo potrebné hodnotiť širšie ekologické účinky investície.

Výrazný rast technickej efektívnosti dotovaných firiem však dokazuje, (čo autorka potvrdzuje v kapitole 14. Diskusia), že dotácie prispievajú k rastu celkovej ekologickej efektívnosti, hoci nemusia prispievať k rastu celkovej ekonomickej efektívnosti. Nemôžem však súhlasiť s konštatovaním autorky na str. 190 „... súkromné firmy vedú dotácie dobre využiť pre zamýšľaný účel, a to výrazne lepšie ako je priemer“. Výsledky vlastnej práce nenaznačujú tento dôsledok. Vôbec nie je zrejmé, že ak by dotáciu obdržali iné firmy a nie práve tie ktoré boli vybrané, by bol výsledok taký istý.

Využitelnosť výsledkov v praxi

Výsledky práce sú využiteľné ako v oblasti teórie, ale najmä v oblasti praxe, a to pri formulácii indikátorov na posudzovanie žiadosti o nenávratné finančné prostriedky z verejných zdrojov. Sú

využiteľné aj vo výučbe predmetov zaoberajúcich sa ekonomikou a manažmentom životného prostredia na vysokých školách rôzneho zamerania.

Formálna úroveň práce

Práca má požadovanú štruktúru, je členená logicky a prehľadene.

Po formálnej stránke je práca spracovaná veľmi dobre, obsahuje minimum gramatických chýb.

Jazyková a štylistická úroveň práce je taktiež na veľmi dobrej úrovni. Dizertantka sa vyjadruje kultivovane a logicky.

Otázky týkajúce sa obhajoby záverečnej práce

1. Prispieva realizácia projektov financovaných z OP Životné prostredie a Infraštruktúra k rozširovaniu cirkulárnej ekonomiky v ČR? V akých oblastiach?
2. Ktoré faktory, okrem kapacity dotovaných technológií, by bolo potrebné na strane výstupov zaviesť do cost – benefit analýzy hodnotených projektov, tak aby bol výsledok korektný?
3. V ktorých oblastiach pri napĺňaní verejného záujmu by verejný sektor mohol byť nahradený súkromným?

Záverečné odporúčanie

Predkladaná dizertačná práca je na zodpovedajúcej, odbornej aj formálnej úrovni. Využíva relevantné kvantitatívne aj kvalitatívne metódy, ktoré umožnili autorke naplniť cieľ dizertačnej práce a potvrdiť stanovené hypotézy.

Práca spĺňa požiadavky kladené na tento druh prác, preto ju

"odporúčam"

k obhajobe pred komisiou pre obhajobu dizertačných prác , a po zodpovedaní vyššie uvedených otázok odporúčam dizertantke udeliť vedecký titul "PhD."

V Nitre dňa 10.10.2016.

doc. Ing. Mária Fáziková, CSc.
Katedra regionalistiky a rozvoja vidieka
SPU v Nitre

Posudek doktorské disertační práce Ing. Renaty Bednářové na téma „Dotační podpora trvale udržitelného odpadového hospodářství“.

Posudek byl vypracován na základě žádosti děkana EF JU ze dne 9. září 2016.

Předložená disertační práce je zaměřena na problematiku odpadového hospodářství, konkrétněji na oblast stavebních a demoličních odpadů, a to z pohledu ekonomického a ekologického. Téma lze považovat za odborně zajímavé, aktuální a společensky závažné.

Cílem práce, který autorka stanoví v úvodu, je „u vybraného dotačního programu vyhodnotit nastavení systému dotační podpory v ČR z hlediska ekonomické a ekologické efektivity s akcentem na posouzení dopadu na příjemce“.

Zatímco takto stanovený cíl nepředjímá konkrétní oblast zaměření, kapitola 2 Cíl dizertační práce na s. 9 již definuje jako předmět zkoumání „projekty zaměřené na recyklaci stavebních a demoličních odpadů a nakládání s nimi...“. Autorka bezprostředně přistupuje k stanovení čtyř hypotéz práce, aniž by tomuto kroku předcházela řádná analýza současných teoretických, popřípadě empirických poznatků. Formulované hypotézy tedy nejsou teoreticky ani jinak podloženy. Proč se například autorka domnívá, že existuje příčinná souvislost mezi poskytnutím dotace a ekonomickou efektivností činnosti podniků a že případný koeficient je kladný (hypotéza 1)? Vždyť tento vztah není triviální a mělo by mu předcházet vysvětlení mechanismu dopadu dotace na rozhodování podniku, ale způsob promítnutí dotace do finančních výkazů podniku atp. Proč by vyšší dotace ve vztahu k velikosti podniku měla zvyšovat tempo růstu ekonomické efektivnosti (hypotéza 2)? Hypotéza 3 předpokládá, že vyšší dotace obdržená podniky je příčinou vyššího množství materiálového využití odpadu. Je tato hypotéza nějak podmíněna? Hypotéza 4 předpokládá, že ekologická efektivnost projektů zaměřených na stavební a demoliční odpady a nakládání s nimi je v rámci Operačního programu Životní prostředí nadprůměrná. Proč by měla být? Autorka uvádí, že teoretickým přínosem dizertační práce bude zpracování souboru metod, které bude možno použít pro evaluaci vlivu dotace na efektivnost podniků a praktickým přínosem potom aplikace těchto metod. Metodika disertační práce je uvedena na

s. 10 až 14. Prvním metodickým krokem autorky je popis a analýza velmi širokého okruhu témat souvisejících s ochranou životního prostředí ve světě, v EU a ČR a nástrojů k řešení problémů životního prostředí, současného stavu odpadového hospodářství ve světě, EU a ČR... a až následně přichází na řadu problematika odpadového hospodářství a na nástroje vládní politiky. Jistě lze souhlasit s postupem od obecné problematiky k úžeji vymezenému problému, avšak v tomto případě se autorka v dalším textu práce dostává k problematice odpadů až na straně 70, kde se ovšem začíná věnovat všem možným odpadům, přičemž ke stavebním odpadům se dostává až na straně 116. Metodicky autorka práci dělí na dílčí problémové okruhy, které odpovídají čtyřem stanoveným hypotézám. Způsob ověření jejich platnosti je však vysvětlen velmi stručně. V použitých metodách autorka uvádí soubor obecně vědních metod a metod speciálních, přičemž je dále specifikuje. Vzhledem k cíli práce zde autorka definuje dva klíčové ukazatele, tedy ekonomickou a ekologickou efektivnost. Ekonomickou efektivnost definuje jako efektivnost podniku v podobě podílu provozních tržeb a provozních nákladů a ekologickou efektivnost jako kapacitu zařízení na materiálové využití odpadů v kg/rok v poměru k celkové schválené dotaci, a to bez jakékoliv diskuze o jejich vypovídající schopnosti. Není jasné, co je považováno za provozní tržby, účetnictví s tímto pojmem nepracuje. Není osvětleno, jakým způsobem se dotace projevuje v účetních výkazech podniku, ze kterých pocházejí podniková data. Bez těchto kroků je obtížné považovat výsledky práce za relevantní a porozumět jejich obsahu. Ze statistických metod autorka využívá pouze korelační koeficient, ačkoliv disponuje zajímavým souborem longitudinálních dat 28 podniků (příjemců dotace) v letech 2008 až 2014.

Přehled problematiky je uveden v kapitolách 4 až 12, je tedy velmi rozsáhlý a široce koncipovaný, ale i velmi zajímavý. Potěšující je, že na s. 31 jsou diskutovány nástroje k řešení problémů životního prostředí. Jestliže totiž téma práce akcentuje trvale udržitelné odpadové hospodářství, potom implicitně předpokládá jeho neudržitelnost a vyvolává potřebu zabývat se nástroji, respektive formami státních zásahů v této oblasti. Logicky je tedy zmíněna teorie externalit, bohužel však pouze na zcela základní úrovni. Bylo by totiž velmi zajímavé zabývat se v disertační práci (alespoň modelově) fyzickými materiálovými toky, finančními toky vyplývajícími z tržních transakcí a finanční vztahy k veřejným rozpočtům u subjektů, které se účastní celého procesu vzniku a likvidace/využití stavebního a demoličního odpadu.

Výsledky výzkumu jsou uvedeny v kapitole 13 na s. 162 až 182. Pro přehled by bylo vhodné uvést alespoň základní popisné statistiky hodnot jednotlivých ukazatelů za odvětví a výběrový soubor. V textu výsledků na s. 163 autorka uvádí, že úmyslně nezařadila odpisy do provozních nákladů, neboť odpisy skokově stoupnou v důsledku skokového růstu dlouhodobých aktiv pořízených z přijaté dotace... Toto tvrzení je nepřesné a ukazuje neznalost účetní problematiky investičních dotací. Navíc, pokud je tato úprava provedena i u srovnávací základny (odvětví), potom to odporuje i autorčině záměru.

Autorka dále provádí komparaci průměrných hodnot výběrového vzorku s průměrem odvětví a na základě tohoto srovnání zamítá respektive nezamítá stanovené hypotézy. Tento postup je samozřejmě velmi nespolehlivý vzhledem ke statistické chybě výběrového průměru.

Autorka se v práci nevyhnula některým formálním nepřesnostem, které však nepřekračují akceptovatelnou mez.

Vyjádření k publikacím autorky:

Spolu s disertační prací byly oponentovi předloženy dvě publikace v recenzovaných vědeckých časopisech, v časopise Logos Polytechnikos vydávaném Vysokou školou polytechnickou v Jihlavě a v časopise Auspicia, vydávaném Vysokou školou Evropských a regionálních studií v Českých Budějovicích ve spolupráci s Filosofickým ústavem AC ČR. Obě publikace obsahují dílčí součásti řešené disertační práce. S politováním však lze konstatovat, že recenzní řízení neodhalilo problémy, které se později opakovaly v disertační práci.

Shrnutí posudku:

Přes kritické vyznění tohoto posudku lze konstatovat, že předložená práce je hodnotná z hlediska shromáždění zajímavých údajů o jednom segmentu dotační politiky v oblasti ochrany životního prostředí na pozadí celkového rámce politiky ochrany životního prostředí. Autorka splnila cíle stanovené disertační prací v kapitole 13 až 15. Způsob naplnění cílů a spolehlivost výsledků by měly být předmětem obhajoby. **Z tohoto důvodu doporučuji přijmout práci k obhajobě.**

V Českých Budějovicích dne 14. října 2016

Doc. Ing. Milan Jílek, Ph.D.

prof. Ing. Jiřina Jílková, CSc.

Univerzita J.E. Purkyně v Ústí nad Labem
Pasteurova 1
400 96 Ústí nad Labem

Tel. +420 602 240 403
E-mail: jilkova.jirina@gmail.com

OPONENTSKÝ POSUDEK NA DISERTAČNÍ PRÁCI

DOTAČNÍ PODPORA TRVALE UDRŽITELNÉHO ODPADOVÉHO HOSPODÁŘSTVÍ

Autor: Mgr. Ing. Renata Bednářová

Oponentní posudek předkládám na základě žádosti děkana Ekonomické fakulty Jihočeské university doc. Ing. Ladislava Rolínka, Ph.D. ze dne 9. 9. 2016.

K teoretickým tezím disertační práce jsem se vyjádřila v září 2014.

Předložená disertační práce má celkový rozsah 224 stran. Je členěna do 15 kapitol.

Cíl disertační práce definuje autorka následovně (s. 8): "u vybraného dotačního programu vyhodnotit nastavení systému dotační podpory v ČR z hlediska ekonomické a ekologické efektivity s akcentem na posouzení dopadu na příjemce".

Výhradu pak uvádím k názvu disertační práce – pro ekonoma je pojem trvale udržitelné odpadové hospodářství nesrozumitelný. Stejně tak je nejasná pojem ekologické efektivity – autorka má zřejmě na mysli pojem efficiency (lze přeložit jako účinnost) a cost effectiveness (ekonomická efektivity). Pojem ekologické efektivity je definován na str. 12, což ilustruje východisko analýzy, definice se ovšem odchyľují od jejich obecného chápání v ekonomické literatuře. V textu práce je ovšem používám pojem ekologické efektivity ve smyslu cost effectiveness.

V kap. 2 formulovala disertandka 4 hypotézy disertační práce. V kap. 3 je popsána metodika práce (poměrně obecně); podrobněji jsou popsány zdroje dat.

Kapitoly 4 – 10 jsou příliš rozsáhlé, až rozvleklé. Pro vlastní analytickou práci kandidátky by postačovalo vymezení základního teoretického rámce v přímém vztahu k problematice a odkazy na relevantní literaturu. Např. Tematika ekonomických nástrojů se opakuje v kp. 5.3. a 7.5., ptám

se, proč byly do práce zařazeny statě k historii ochrany životního prostředí v EU a v České republice.

Nepovažuji za relevantní zabývat se jednotlivými tezemi výše uvedených popisných kapitol. Kapitoly 9 a 10. popisují (nikoliv analyzují) odpadové hospodářství a politiku odpadového hospodářství v EU a v ČR. Popisný koncept převládá. Kritické diskusi působení nástrojů odpadového hospodářství jsou věnovány 2 odstavce na str. 92 a 93, ovšem bez pokusu identifikovat podstatná témata diskursu (identifikovala jsem 2 relevantní citované práce – Dubois a Salhofer). Autorka opominula zmínit se o konceptu oběhového hospodářství (silné téma v EU) a o pravech na novele odpadové legislativy v ČR.

Dále zcela postrádám zdůvodnění, proč se ve své analýze věnuje problematice stavebních odpadů. Segment stavebních odpadů je docela přehledně popsán v kap. 11.

Jako hlavní výtku vůči celému bloku popisných kapitol uvádím, že autorka zcela opominula analýzu literatury a kritickou diskusi otázky, jak působí nástroje státu (zejména dotační nástroje) v odpadovém hospodářství (či v jeho vybraném segmentu) na firmy.

Kap. 12 popisně představuje Operační program Životní prostředí v minulém i současném období – většina zde prezentovaných informací by patřila do přílohy.

Kapitoly 12.3 a 12.4 (začínají na str. 138) se vážou na vlastní téma práce – projekty podpory recyklace stavebních a demoličních odpadů.

Výsledkům výzkumu je věnována kap. 13. Autorka zde text vztahuje ke čtyřem hypotézám, jež formulovala na začátku práce.

Ekonomický kontext nastínila autorka v kap.11. Z textu zde vyplývá (str. 119), že stavební odpad má negativní cenu (tedy že je nutno za jeho odběr platit). Je to jednoznačně platný fakt pro trhy stavebního odpadu v ČR i v zahraničí? Neexistují segmenty, kdy má stavební a demoliční odpad nikoliv charakter odpadu, ale tržní komodity?

Výsledky vlastního výzkumu disertandky jsou uvedeny v kap. 13. Autorka systematicky pracuje s daty podpořených stavebních firem a dává je do souvislosti s ukazateli odvětví. Prezentuje zajímavé poznatky (např. skutečnost, že soukromé podniky nakládají s přidělenými dotacemi výrazně efektivněji).

Diskuse (kap. 14) začíná obecnou úvahou, pro cíl práce a účel diskuse víceméně irelevantní. Teprve v této kapitole lze nalézt prvky kritické analýzy současné literatury jdoucí až k fundamentální otázce, zda dotace mají či nemají být a jaké mají pozitivní a zejména negativní efekty. Diskuse je tak poměrně nepřehledná a často se odchyluje od vlastního jádra práce.

Celkové zhodnocení

Disertace v zásadě splnila stanovené cíle.

Výhrady vyslovuji k celkové koncepci a metodickému postupu práce. Text zahrnuje 130 stran vlastně zbytečných a popisných tezí. Naopak chybí fundované analytické zacílení na předmět práce – segment stavebních a demoličních odpadů a fungování dotací v tomto oboru. Teoretická práce autorky je slabá a chybí jí perspektiva mezinárodního kontextu včetně jeho kritického vyhodnocení.

Naopak pozitivně hodnotím vlastní analytickou práci kandidátky – péči, systematický přístup, práci s daty a formulaci dílčích závěrů.

Práce má význam pro praxi – přináší konkrétní poznatky pro dotační programy, které by jejich poskytovatelé měli využít.

Formální úprava a jazyková úroveň práce jsou na dobré úrovni.

Autorka publikovala, ovšem chybí práce v impaktovaném časopise či v databázi Scopus.

Práci nedoporučuji přijmout k obhajobě. Domnívám se, že přepracování teoretické části je možné (bez neúměrného úsilí) a výrazně by přispělo ke kvalitě práce a posílilo publikační šance.

V Praze dne 14. 10. 2016

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'Jana Jellův', is written across the right side of the page.